

Ministry of Infrastructure and the
Environment

Slim en gezond geluid *in/door* de stad

Saneringsdag 2015

dr. Miriam Weber

1 October 2015

Omgevingsgeluid, beleid en gezondheid

- Geluidbeleid anno 2015
 - Wat hebben we bereikt?
- Slimme en Gezonde Stad
 - Programma SGS
 - Inspiratie en participatie

Wat is het doel van (geluid)beleid?

- Reductie geluidbelasting op de gevel
 - Emissie beleidsinstrumenten
 - Overdrachtsmaatregelen
- Aantal woningen met geluidbelasting x op de gevel
 - Saneringsprogramma
 - Normering binnenwaarde en isolatiewaarde
- Beperken negatieve gezondheidseffecten, d.w.z.
 - (ernstige) hinder en (ernstige) slaapverstoring
 - (sub)klinische effecten zoals verhoogde bloeddruk en hart- en vaatziekten
 - (hoog)risicogroepen of hele populatie
- Bieden van gezonde leefomgeving (“het realiseren en in stand houden van een goede kwaliteit van de leefomgeving van mensen”)

O u t p u t

O u t c o m m e

Is het (beoogde) geluidbeleid effectief? (1)

- Beleidsbegroting IenM artikel 20 doelstelling: “het bevorderen van een solide en gezonde leefomgeving door de luchtkwaliteit te verbeteren en door geluidhinder te voorkomen of te beperken”
- Omgevingswet richt zich op “een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit”
- Pijlers van het Nederlandse geluidbeleid (sinds 70-er jaren):
 - Bronbeleid
 - Preventie
 - Aanpak knelpunten van gevoelige situaties langs infrastructuur (sanering)
- *NB Solide versus adaptief / resilient.....*

Is het (beoogde) geluidbeleid effectief? (2)

- Historie geluiddoelstellingen
 - NMP (1989): geluidhinder beperken en ernstige geluidhinder geheel voorkomen
 - NMP3 (1998): doelstelling van 0% ernstig gehinderden in 2010 is niet realiseerbaar
 - NMP4 (2001): i.h.k.v. decentralisatie taken focus op hoogbelaste woningen langs rijksinfrastructuur, ofwel geen woningen met geluidbelasting > 70 dB(A)
 - NVVP (2001): in 2010 forse verbetering van akoestische kwaliteit in stedelijk gebied en in periode 2010 tot 2030 wordt gewenste akoestische kwaliteit in stedelijk en landelijk gebied gerealiseerd

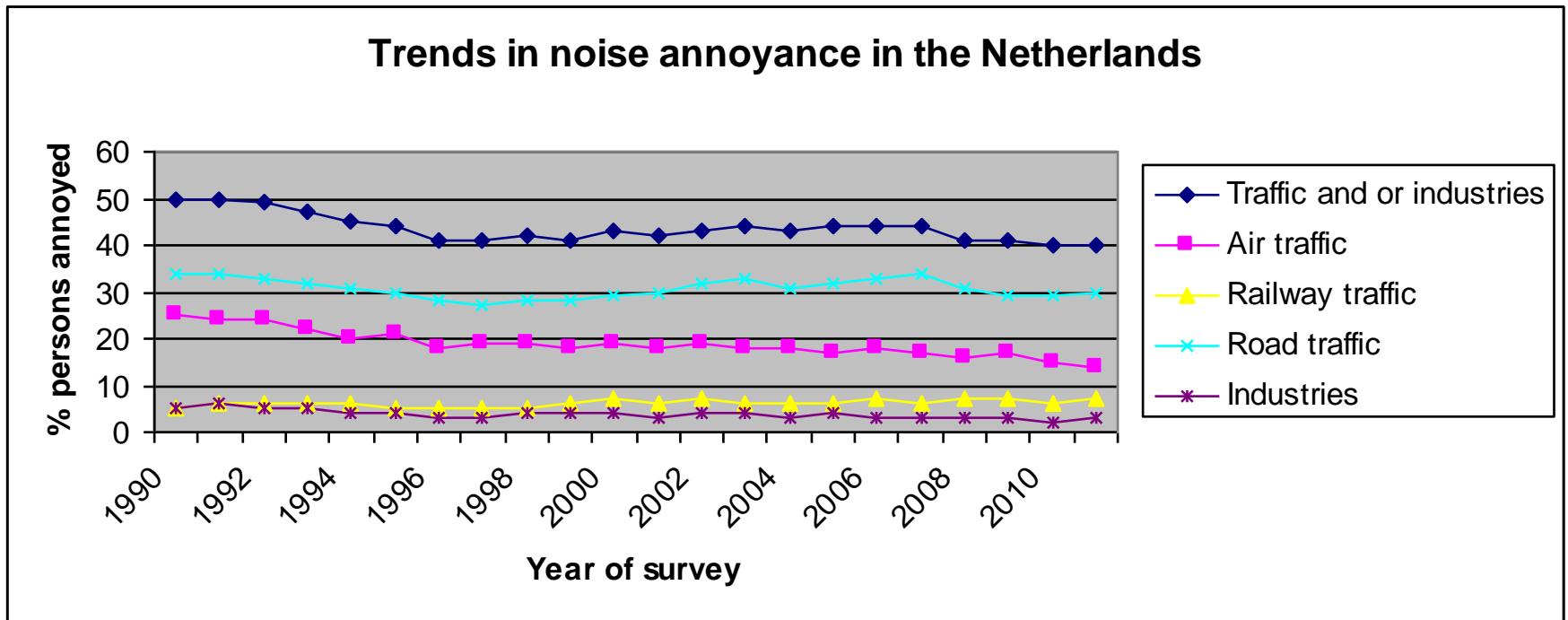

Is het (beoogde) geluidbeleid effectief? (3)

- Historie geluiddoelstellingen (2)
 - Nota Ruimte en Nota Mobiliteit (2004): voor 2020 grote knelpunten aangepakt, d.w.z. woningen > 65 dB(A) langs rijkswegen en > 70 dB(A) langs spoorwegen
 - Toekomstagenda Milieu (2006): geen woningen > 65 dB(A) langs rijkswegen en > 70 dB(A) langs spoorwegen in 2020; en EHS stand-still in 2010 op niveau van 2000
 - MIG (en impliciet anno nu): gemeenten, waterschappen, provincies, en rijk hebben ieder hun eigen verantwoordelijkheid in het behalen van de doelstellingen

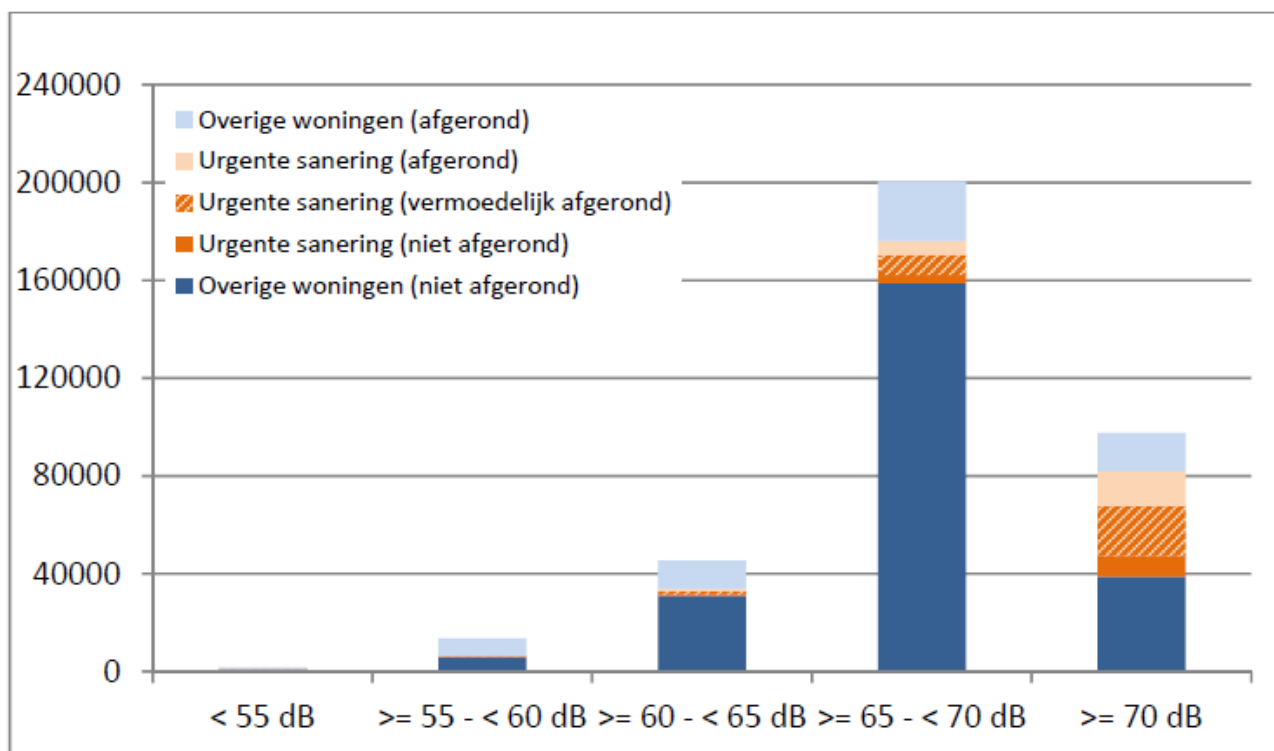

Is het (beoogde) geluidbeleid effectief? (4)

Is het (beoogde) geluidbeleid effectief? (5)

Figuur 5.3 Voortgang sanering langs gemeentelijke en provinciale wegen op basis van geluidbelasting zoals bekend bij BSV, zonder de wettelijke aftrek.

Slimme en Gezonde Steden (1)

- Staatssecretaris in TK brief Aanpak Modernisering Milieubeleid (2014): *"de grootste opgave (vanuit geluid) voor de komende jaren ligt bij steden en de stedelijke gebieden. Daar is extra inzet nodig. Gebiedsgericht moet daar samen met decentrale betrokkenen aan gewerkt worden. Dit is één van de opgaven voor de coalitie slimme en gezonde stad."*
- Doel SGS programma: *verkennen hoe tot permanente verbetering van leefbaarheid en gezondheid in de stad te komen zonder hierbij nieuwe normen op te leggen. Samen met partijen zoals steden, bedrijven, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties op zoek gaan naar slimme oplossingen voor gezonde, duurzame en leefbare stad. De focus op luchtkwaliteit en geluid, omdat deze twee thema's in hoge mate bepalend zijn voor kwaliteit leefomgeving en gezondheid van burgers. ...samen met steden pilot projecten uitvoeren waarbij hoge ambities worden nagestreefd en geëxperimenteerd wordt met slimme vormen van integraal werken, inzet van nieuwe technologie (sensoren en big data), aandacht voor (fiets)mobiliteit en uitlokken van gezond gedrag van gebruikers van openbare ruimte.*

Slimme en Gezonde Steden (2)

- Context Slimme en Gezonde Stad
 - Gezondheid centraal in milieubeleid
 - Eigentijds, samen met partners, op maat en faciliterend
 - Vanuit gezamenlijk belang
 - Vraaggestuurd
 - Programma bestaat op zichzelf, maar in afstemming met andere initiatieven zoals Agenda Stad, en (sinds september) samengevoegd met Gezonde Verstedelijkingsteam van RWS
- Accent op luchtkwaliteit en geluid, want
 - M.n. grote steden hebben lokaal nog moeite om (EU) luchtkwaliteitsnormen te behalen
 - Geluidshinder is redelijk stabiel gebleven maar is een uitdaging om extra stap te doen om negatieve gezondheidseffecten in steden terug te dringen

Slimme en Gezonde Steden (3)

- Thema's zijn de volgende:
 - Bevorderen gedragsverandering
 - Gebruik van techniek/technologie
 - Ruimtelijke inrichting en/of ontwerp
 - Meten van de kwaliteit van de leefomgeving
 - Samenwerking tussen gemeente(n), ondernemers en burgers en het gebruik van nieuwe financieringsmodellen
- SGS programma omvat o.a.:
 - Pilot steden direct ondersteunen
 - Financieren onderzoek door KCHUL
 - Netwerkbijeenkomsten
 - LinkedIn en Twitter
 - Innovatie challenge

Slimme en Gezonde Steden (4)

- Concrete activiteiten 2015 - 2018:
 - Uitvoering pilots met diverse steden (Eindhoven (MGR), Rotterdam, Utrecht, Schiedam, Maastricht, Groningen en Nijmegen), die kennis en ervaring voor het netwerk leveren
 - Organisatie 20 netwerkbijeenkomsten: delen kennis, ervaringen en best practices (o.a. 30 sept, 29 okt, 26 nov, 21 jan, 18 feb)
 - Onderzoek door kennisinstellingen
 - Belemmeringen identificeren en waar mogelijk oplossen
 - Gezondheid aan de voorkant van besluitvormingsprocessen
 - Grotere bekendheid voor beleid/initiatieven: zero emissie OV, brandstofvisie, fiets infra, gedragsbeïnvloeding e.d.
 - Inbreng genereren voor toekomstig (weg) lucht- en geluidbeleid

Slimme en Gezonde Steden (5)

- Een innoverende, slimme en gezonde stad:
 - Beschermt gezondheid, veiligheid en leefbaarheid, oftewel geen negatieve effecten van milieu- en omgevingsfactoren, schoon, fris en veilig
 - Bevordert gezondheid, welzijn en sociaal gedrag, oftewel gezond bewegen en gedrag, ontmoeten, groen, gezond opgroeien, goede voeding, gezond en vitaal ouder worden
 - Heeft adaptief vermogen en veerkracht, en zorgt voor gezond wonen en toegankelijke zorg, door (zorg)voorzieningen, zelf-doen, participatie
 - Heeft gezonde, eco-effectieve verbindingen, zoals groen-blauwe structuren en gezonde mobiliteit

Bron: L. van Bree (PBL, 2015)

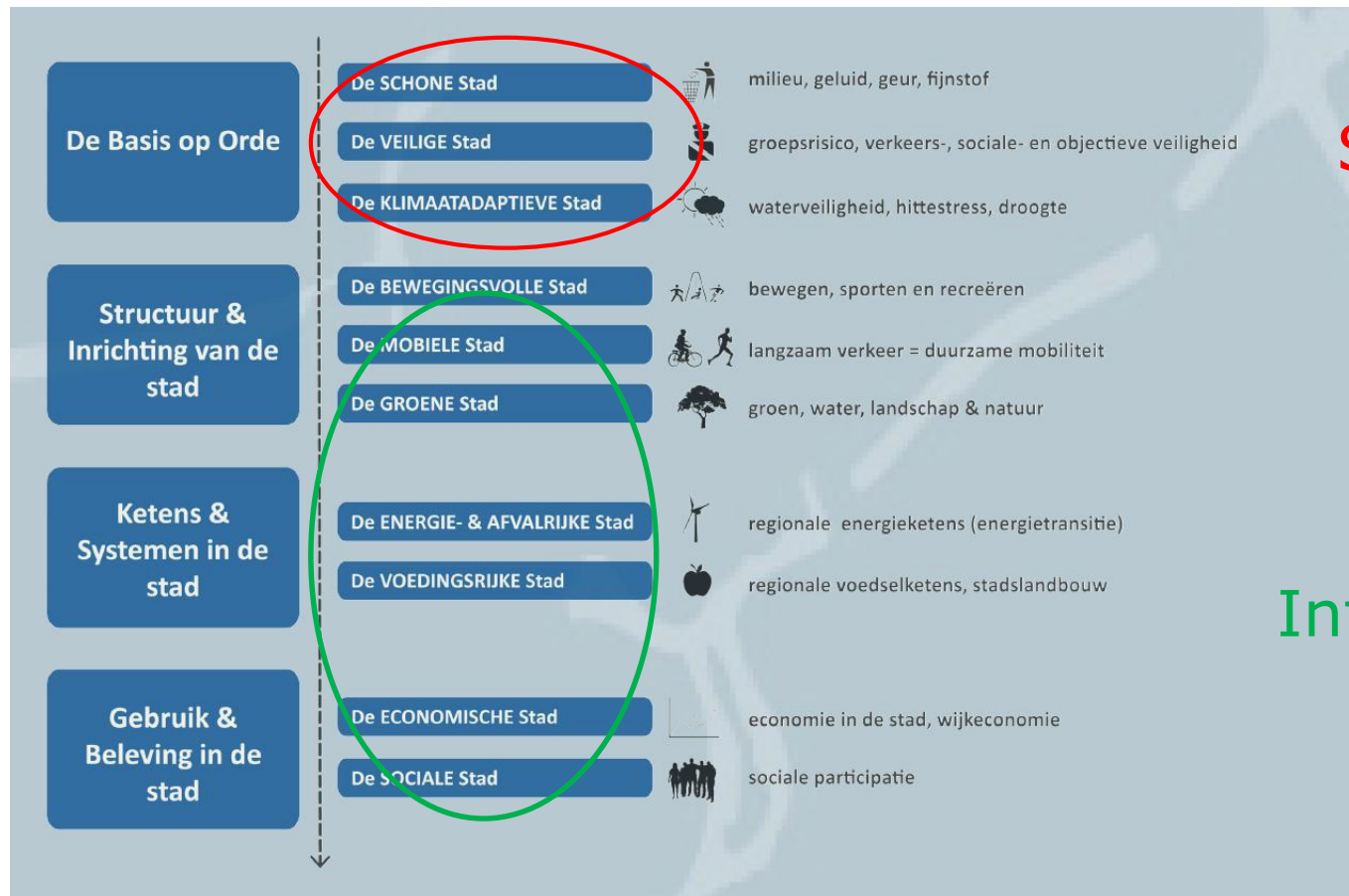
Slimme en Gezonde Steden (6)

- Een innoverende, slimme en gezonde stad:
 - Heeft een circulaire economie
 - Is klimaatbestendig
 - Heeft (historische) identiteit
 - Bevordert economisch woon- en vestigingsklimaat en concurrentiekracht
 - Is 'smart'
 - Heeft een bestuur, partijen, bedrijven en burgers die samen gezond willen zijn.

Bron: L. van Bree (PBL, 2015)

Slimme en Gezonde Steden (7)

Sectoraal

Integraal

Slimme en Gezonde Stad: geluid 'oogst' (1)

- Participatie burgers
 - Loslaten en burgers eigen regie geven met vrij besteedbaar budget
- Agenderen en bewustwording
 - Benchmark gemeenten
 - Prijsvraag beste geluidsidee (zie: challenge SGS)
 - Burger als veroorzaker (bijv. informatietechnologie m.b.t. auto)
 - Acoustic footprint
- Gezond ontwerpen en inrichten m.b.v.
 - Stille zijdes en rustige plekken (aftrek van gevelbelasting?)
 - Soundscape, positieve geluiden (toevoegen)
- Integratie en combinatie
 - Combinatie geluid- en energie-isolatie

Bijeenkomst 28 mei j.l.

Slimme en Gezonde Stad: geluid 'oogst' (2)

- Economisch
 - Experimenten met nieuwe verdienmodellen, MKBAs en (andere) verdeling maatschappelijke kosten en baten
- Innovatie en stimulatie
 - Green deal Zero Emission Stadsdistributie ook voor geluid
 - Green deal Duurzaam GWW i.c.m. Duurzaam Inkopen m.b.t. geluid
 - Stille wegdekken decentrale wegen
 - Dynamisch verkeersmanagement, sensoren etc.
- Regulerend
 - Aanpassing Bouwbesluit (straks: Bbl) m.b.t. ankerloze spouwmuren en fundering
 - Emissie eisen brommers en APK keuring

Bijeenkomst 28 mei j.l.

Slimme en Gezonde Stad: de gemeente aan zet!?

- Vergroot aandeel 30 km wijken en 100% autovrije wijken en/of voer autovrije dag(en) in;
- Verwijder verkeersdrempels, zorg voor vloeiende overgangen;
- Milieuzone voor geluid;
- Realiseer binnentuinen, pleinen, parken etc.;
- Pas minder 'harde' materialen toe en stimuleer 'zachte' gevels en daken

Inspiratie: slim en gezond ontwerpen (1)

- GezondOntwerpWijzer (GOW) met aandacht voor:
 - Schoon en veilig milieu
 - Voldoende groen, natuur en water
 - Aandacht voor mogelijke gevolgen van klimaatverandering
 - Gezonde en duurzame woningen
 - Aantrekkelijke en gevarieerde openbare ruimte
 - Gevarieerd voorzieningen aanbod
 - Goede bereikbaarheid

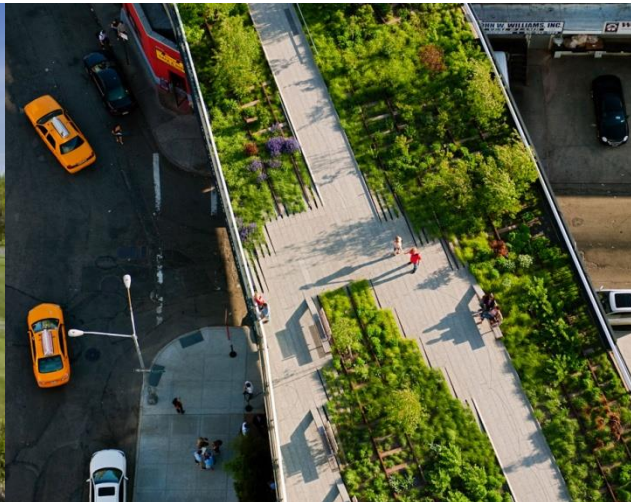
Bron: Atlas Leefomgeving

Inspiratie: slim en gezond ontwerpen (2)

Dakpark Rotterdam

High line New York

Promenade plantée
Paris

Inspiratie: slim en gezond ontwerpen (3)

Maas

Schie

Rotte

Inspiratie: soundscape (1)

- Vegetatie kan, afgezien van (beperkte) verlaging van geluidsniveau van lawaaibron, geluidhinder op twee manieren verminderen:
 - Door bijdrage aan prettige geluiden zoals ruisen van populieren en riet en vogels (t.o.v. mechanische en motorische geluiden)
 - Door bieden van prettiger uitzicht (o.a. HongKong studie)

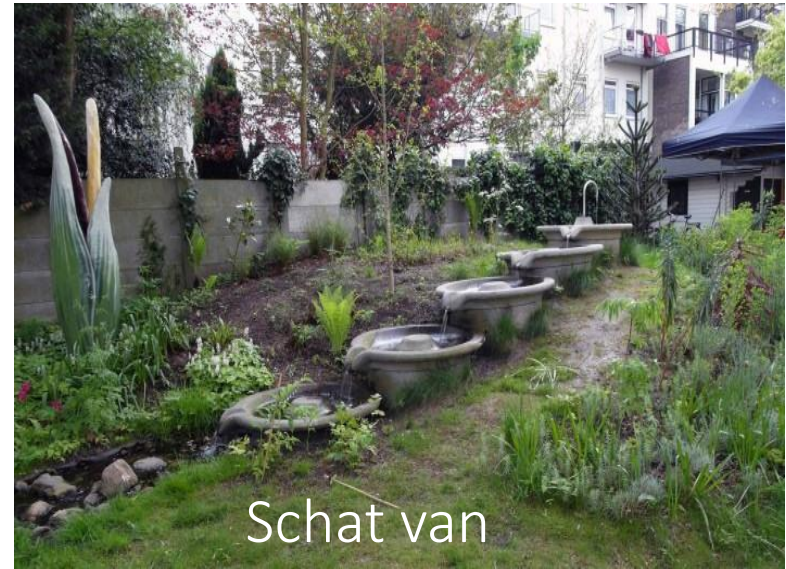

Inspiratie: soundscape (2)

- Geluid demping door groen:
 - Op kleine afstand (<100m) en dichte vegetatie max. 2 dB bij lage frequenties en tot ca. 10 dB bij hoge frequenties
 - Op grote afstand (>300m) dichtbij bron en/of ontvanger bij meewind. Bij tegenwind meer effect.
 - Afhankelijk van type boom (bladhoudend vs. bladverliezend)
 - Effect door verstrooiing van (hoogfrequent) geluid

Inspiratie: citizen initiatives (1)

Inspiratie: citizen initiatives (2)

- Citizen-led planning, e.g. Leefstraten Gent
<http://popupcity.net/streets-made-by-people/>
- Buurtrechten in TK 21 sept.
<http://www.binnenlandsbestuur.nl/sociaal/nieuws/niet-langs-notaris-voor-je-een-park-mag-harken.9492724.lynkx>

Inspiratie: citizen initiatives (3)

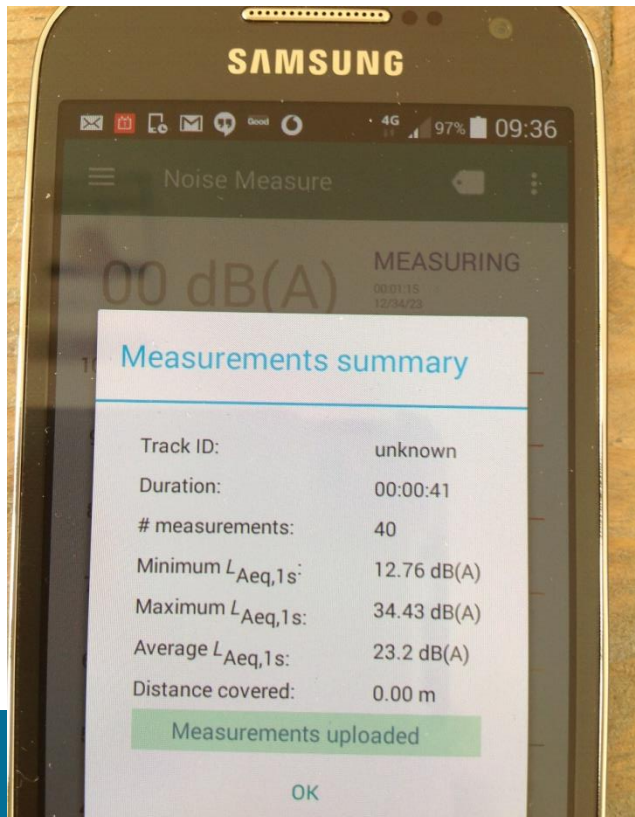
- Autoloze zondag (ooit in NL, nu o.a. in Parijs)
<http://www.ad.nl/ad/nl/5594/foto/photoalbum/detail/4150941/629157/3/Parijzenaars-ontvangen-autovrije-zondag-met-open-armen.dhtml>

Inspiratie: citizen initiatives (4)

- NoiseTube <http://www.theguardian.com/cities/2014/sep/12/map-noise-how-smartphone-help-tackle-city-sound-pollution-noisetube> en <http://noisetube.net/#&panel1-1>

» Citizen science, e.g. Volunteered Geographic Information (VGI)

Inspiratie: ander 'haakje'

Aantrekkelijke buurt zorgt voor bewegende bewoners
<http://www.binnenlandsbestuur.nl/ruimte-en-milieu/nieuws/aantrekkelijke-buurt-zorgt-voor-bewegende.9464869.lynkx> en rapport Park of Perk?: op naar beweegvriendelijk inrichten van wijken

Inspiratie: ander 'haakje' en 'andere' geluidbron

- Nachtvinders010

Nieuwsgierig naar....

- Geluidbeleid en geluiddoelen 'vanaf nu':
 - Gezamenlijk of individueel?
 - Afrekenbaarheid, verantwoordelijkheid en rollen.....
 - Geluidbronnen.....
 - Indicatoren, effecten.....
 - Benodigd beleidsinstrumentarium?
 - Omgevingswet (regulerend), Slimme en Gezonde Stad (instrumentenmix), benchmark (communicatief), of....
 - Suggesties?

Tot slot: vragen?

dr. Miriam Weber
miriam.weber@minienm.nl